

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 20 Cdo 1058/2023, ECLI:CZ:NS:2023:20.CDO.1058.2023.1

Číslo: 35/2024

Právní věta:

Určuje-li v exekučním řízení způsob provedení exekuce pověřený soudní exekutor (§ 58 odst. 3 věta první ex. řádu), jenž je v souladu s ustanovením § 46 ex. řádu povinen vést exekuci v zájmu oprávněného rychle a účelně i bez návrhu, nemůže být jeho postup při nařízení dalšího dražebního jednání ve lhůtě od tří měsíců do jednoho roku po předchozí bezúspěšné dražbě podmíněn podáním návrhu oprávněného ve smyslu § 336m odst. 1 o. s. ř., ledaže by oprávněný vyslovil (dal soudnímu exekutorovi nepochybně najevo), že s další dražbou již nesouhlasí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.06.2023

Spisová značka: 20 Cdo 1058/2023

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dražební jednání, Exekuce, Prodej movitých věcí a nemovitostí

Předpisy: § 336 odst. 1 o. s. ř.
§ 46 předpisu č. 120/201 Sb.
§ 52 odst. 1 předpisu č. 120/2001 Sb.
§ 58 odst. 3 předpisu č. 120/2001 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinných proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 26 Co 259/2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V záhlaví označené věci Krajský soud v Brně (dále „odvolací soud“) k odvolání povinných usnesením ze dne 8. 3. 2022, č. j. 26 Co 259/2021-75ex, potvrdil usnesení Okresního soudu Brno-venkov (dále „soud prvního stupně“ či „okresní soud“) ze dne 1. 10. 2021, č. j. 17 E 902/2002-63ex, ve výroku, jímž soud prvního stupně zamítl návrh povinných na zastavení exekuce původně nařízené usnesením okresního soudu ze dne 27. 11. 2002, č. j. 17 E 902/2002-5, jakožto výkon rozhodnutí

podle vykonatelného výkazu nedoplatků č. 2822/99 vydaného dne 21. 10. 1999 Okresní správou sociálního zabezpečení Prachatice k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 8 339 063 Kč s příslušenstvím (dále „exekuční titul“), posléze předané (postoupené) dne 18. 2. 2015 podle čl. II. přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále „zákon č. 396/2012 Sb.“), soudnímu exekutorovi JUDr. Romanu Zálešákovi, Exekutorský úřad Hodonín (dále „soudní exekutor“), a v současnosti vedené prodejem nemovitých věcí, konkrétně pozemku č. parc. 1, jehož součástí je stavba rodinného domu č. p. 2, a dále pozemkových parcel č. 3, č. 4, č. 5, č. 6, č. 7, č. 8 a č. 9, zapsaných v katastru nemovitostí na listu vlastnictví č. 10 pro katastrální území a obec Ž. u Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Brno-venkov (dále „nemovité věci“).

2. Odvolací soud vylíčil podstatu návrhu povinných na zastavení exekuce, založeného na tvrzení, že soudní exekutor po neúspěšném dražebním jednání prodejem nemovitých věcí dne 12. 6. 2019 nařídil v rozporu s ustanovením § 336m odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž „o. s. ř.“), usnesením ze dne 4. 9. 2019, č. j. 107 EX 92/15-103, na den 9. 10. 2019 další dražební jednání, a to bez návrhu oprávněné podaného do jednoho roku od bezvýsledné dražby. Současně povinní uplatnili námitku promlčení vymáhané pohledávky.

3. S odkazem na ustanovení § 336b odst. 1 a § 336m odst. 1 o. s. ř. se odvolací soud v posuzované věci zabýval tím, zda pravidla o zastavení exekuce po bezúspěšné dražbě nemovitých věcí podle § 336m odst. 1 o. s. ř. platí i pro exekuční řízení. Vyšel ze zjištění, že v posuzované věci soudní exekutor dražební jednání ve lhůtě do jednoho roku od bezúspěšné dražby nemovitých věcí pravomocným usnesením nařídil, byť bez návrhu oprávněné, přičemž o zastavení exekuce by bylo možné uvažovat jedině v případě nečinnosti soudního exekutora. Nařízením uvedené dražby proto nemohly nastat účinky, s nimiž ustanovení § 336m odst. 1 o. s. ř. „spojuje povinnost zastavit exekuci“.

4. K námitce promlčení odvolací soud připomněl, že návrh oprávněné na nařízení výkonu rozhodnutí byl exekučnímu soudu doručen 29. 7. 2002 a od 18. 2. 2015 zajišťuje provedení exekuce exekutor, jehož případnou nečinnost (či nečinnost exekučního soudu) nelze spojovat „s bráněním oprávněné v řádném pokračování v řízení“, neplynou-li takové konkrétní úkony oprávněné ani z obsahu spisu. Jestliže oprávněná v průběhu řízení vyslovila souhlas s návrhem povinných na zastavení exekuce, jednalo se o souhlas podmíněný (tím, že oprávněná nebude zavázána k náhradě nákladů exekuce), a tudíž neúčinný, jenž byl později vzat zpět (vyjádřením nesouhlasu oprávněné).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Usnesení odvolacího soudu napadli povinní dovoláním, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. vymezili tvrzením, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Takovou otázkou je „uplatnění procesního postupu dle § 336m odst. 1 o. s. ř.“ za situace, kdy se zřetelem k dikci uvedeného ustanovení další dražební jednání soud nařídí pouze na návrh oprávněného nebo toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný. Dovolatelé krom komentářové literatury (KASÍKOVÁ, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 504) citovali závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. [26 Cdo 587/2015](#), a ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. [20 Cdo 2217/2011](#), z nichž je podle jejich názoru zřejmé, že ustanovení § 336m odst. 1 o. s. ř. se použije také pro exekuční řízení (k čemuž povinní zároveň odkázali na ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů - dále rovněž „ex. řád“), v němž za daného stavu exekutor nemůže bez dalšího nařizovat dražební jednání a je povinen exekuci zastavit.

6. Oprávněná se k dovolání vyjádřila podáním ze dne 5. 8. 2022 pouze tak, že se s právním posouzením dovolatelů neztotožňuje a navrhuje napadené usnesení odvolacího soudu „potvrdit“.

III. Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (viz § 10a o. s. ř.) rozhodl o dovolání povinných podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno k tomu legitimovanými účastníky exekučního řízení (viz § 36 odst. 1 ex. řádu) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., dospěl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) k závěru, že dovolání je v otázce oprávnění soudního exekutora nařídít další dražební jednání i bez návrhu oprávněného podle § 336m odst. 1 o. s. ř. přípustné, neboť taková otázka doposud nebyla dovolacím soudem řešena (§ 237 o. s. ř.), není však opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

8. S ohledem na datum nařízení druhého (dalšího) dražebního jednání usnesením soudního exekutora ze dne 4. 9. 2019, č. j. 107 EX 92/15-103, vycházel dovolací soud z právní úpravy procesních předpisů (o. s. ř. a ex. řádu) účinných ke stanovenému dni dražby (srov. čl. IV bod 7 přechodných ustanovení k zákonu č. 286/2021 Sb.).

9. Podle § 336m odst. 1 o. s. ř. nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání, soud dražební jednání skončí. Další dražební jednání soud nařídí na návrh oprávněného nebo toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, který lze podat nejdříve po uplynutí 3 měsíců od bezúspěšné dražby; nebyl-li návrh podán do 1 roku, soud výkon rozhodnutí zastaví.

10. Podle § 46 ex. řádu exekutor postupuje v exekuci rychle a účelně; při tom dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem (odstavec 1). Exekutor činí i bez návrhu úkony směřující k vedení exekuce. Exekutor vede exekuci až do vymožení pohledávky a jejího příslušenství nebo vynucení jiné vymáhané povinnosti, nákladů exekuce a nákladů oprávněného; tím bude exekuce provedena. Úkony a rozhodnutí exekutora a exekučního soudu jsou evidovány v exekučním spise, který vede exekutor v listinné nebo v elektronické podobě (odstavec 2).

11. Podle § 52 odst. 1 ex. řádu nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

12. Podle § 58 ex. řádu lze exekuci provést jen způsoby uvedenými v tomto zákoně. Zajistit majetek k provedení exekuce lze nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce, pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce (odstavec první). Nepostačuje-li jeden ze způsobů provedení exekuce k uspokojení oprávněného, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonem stanovenými způsoby. K provedení exekuce více nebo všemi zákonem stanovenými způsoby lze přistoupit současně nebo postupně. Nebrání-li to účelu exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky postupně a/ příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, a nepostačuje-li to, pak příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu, b/ příkázáním jiné peněžité pohledávky s výjimkou pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, postižením jiných majetkových práv, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, správou nemovité věci nebo

pozastavením řídičského oprávnění, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmena a/, c/ prodejem movitých věcí, prodejem nemovitých věcí, které povinný nepoužívá k bydlení sebe a své rodiny, postižením závodu nebo příkázáním pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmen a/ a b/, a d/ prodejem nemovitých věcí, které povinný používá k bydlení sebe a své rodiny, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmen a/ až c/ (odstavec 2). Způsob provedení exekuce určí exekutor. Na návrh povinného nebo s jeho souhlasem lze exekuci provést i v jiném pořadí, než stanoví odstavec 2 písm. a/ až d/ (odstavec 3).

13. Podle § 69 ex. řádu účinného do 31. 12. 2021 nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci prodejem movitých věcí a nemovitých věcí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí.

14. Podle čl. II. bodu 2 přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb. řízení o výkonu rozhodnutí, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a která podle § 251 zákona č. 99/1963 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nespádají po dni nabytí účinnosti tohoto zákona do působnosti soudu, soud rozvrhne rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří byli jmenováni do jeho obvodu, a vyrozumí o tom oprávněného a příslušného soudního exekutora. Není-li do obvodu soudu jmenován žádný exekutor, soud řízení rozvrhne rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří byli jmenováni do obvodu soudu, který má společnou hranici s tímto obvodem a který patří do obvodu stejného krajského soudu.

15. Podle čl. II. bodu 3 přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí předá soud soudním exekutorům, mezi které byly věci rozvrženy, příslušné soudní spisy. Dnem, kdy soud předá soudnímu exekutorovi soudní spis, řízení o výkonu rozhodnutí pokračuje dále u soudního exekutora jako exekuční řízení.

16. Podle čl. II bodu 6 přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb. účinky zahájení řízení o výkonu rozhodnutí a úkony, které v něm vykonal soud, zůstávají zachovány. Soudní exekutor není vázán návrhem oprávněného na to, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí veden. Soudní poplatek zaplacený přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se nevrací; nebyla-li exekuce zastavena podle bodu 4, snižují se o částku zaplacenou na tomto poplatku náklady exekuce. Soud nenařizuje exekuci a nepověřuje soudního exekutora jejím provedením.

17. Pro řešení predestřené právní otázky nejsou podstatné závěry dovolateli zmíněného usnesení ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. [20 Cdo 2217/2011](#), v němž se Nejvyšší soud zabýval povinností obmeškalého vydražitele podle ustanovení § 336m odst. 2 v návaznosti na § 336n o. s. ř. zaplatit rozdíl na nejvyšším podání z dalšího dražebního jednání. Přílehlavé není ani usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. [26 Cdo 587/2015](#), řešící porušení povinnosti soudního exekutora nařídit dražební jednání ve lhůtě podle § 336d odst. 2 o. s. ř.

18. Ačkoli Nejvyšší soud v usnesení ze dne 1. 7. 2015, sp. zn. [26 Cdo 2021/2015](#), uveřejněném pod číslem 18/2016 Sb. rozh. obč., v obecné rovině poznamenal, že zákon v rámci exekuce rozeznává tři druhy opakovaných dražebních jednání, mj. též opakované dražební jednání nařízené k návrhu osoby oprávněné poté, co předchozí dražební jednání bylo neúspěšné, tzn. fakticky proběhlo, avšak nebylo při něm učiněno ani nejnižší podání (§ 336m odst. 1 věta první o. s. ř.), učinil tak pouze v kontextu hodnocení tzv. druhého dražebního jednání, jehož povahu a důsledky předepisuje ustanovení § 336m odst. 3 a 4 o. s. ř. a na které nelze pohlížet jako na jednání dříve odročené. Z tohoto důvodu se nelze o uvedené „sbírkové“ rozhodnutí v posuzované věci opírat.

19. V poměrech posuzované věci je naopak pro řešení rozhodné právní otázky návodný rozsudek ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4274/2019](#), v němž Nejvyšší soud krom dalšího zdůraznil roli

soudního exekutora jako osoby určující způsob provedení exekuce, jelikož účastníkům řízení není ponechána ve výběru exekučních prostředků žádná dispozice. Postup soudního exekutora je ovládán zásadou oficiality, z čehož plyne, že exekutor je povinen v exekučním řízení konat po svém pověření neprodleně i bez návrhu účastníků a exekuci provádět rychle a účelně tak, aby byla vymáhaná povinnost splněna co nejdříve a v úplném rozsahu. Je přitom povinen postupovat hospodárně a efektivně tak, aby to bylo pro oprávněného co nejvýhodnější, avšak při respektování zásad exekučního řízení, především zásady ochrany povinného a třetích osob. Podle informací, které zjistí o povinném a jeho majetku, zvolí způsob či více způsobů exekuce a pokračuje v exekuci až do úplného vynucení povinnosti, příslušenství a nákladů řízení. Exekutor může vůči povinnému užít jednoho, vícero či všech způsobů provedení exekuce, které exekuční řád zná, a to současně nebo postupně, přičemž rozhodnutí o tom, jaké způsoby provedení exekuce a v jaké časové souslednosti exekutor užije, je pouze na něm samotném. V úkonech v provádění exekuce může ustát jen v případě, kdy tak stanoví zákon.

20. Při zvažování možnosti aplikace norem občanského soudního řádu pro řízení exekuční v otázkách exekučním řádem výslovně neupravených je třeba mít vždy na zřeteli limitaci ustanovení § 52 odst. 1 ex. řádu, umožňujícího použití obecného procesního předpisu (toliko) v rozsahu přiměřeném, zohledňujícím veškeré zvláštnosti řízení exekučního. Ustanovení obecného procesního předpisu proto nemohou být v exekučním řízení aplikovány mechanicky jen na základě gramatického výkladu či obecného odkazu (např. dříve účinného § 69 ex. řádu), nýbrž vždy s respektem k povaze a principům exekučního řízení.

21. Ačkoli by se prima facie mohlo jevit, že prostřednictvím § 52 odst. 1 ex. řádu lze aplikovat ustanovení § 336m odst. 1 o. s. ř. v celé jeho šíři, a tedy že i při nařizování dalšího dražebního jednání by soudní exekutor měl vyčkat předešlého návrhu oprávněného, není možné přehlédnout zvláštní úpravu plynoucí z citovaného § 46 odst. 2 ex. řádu, podle které soudní exekutor pro úkony směřující k vedení exekuce (mezi něž nařízení dražebního jednání, zde v téže logice rovněž včetně nařízení další dražby, nepochybně patří) nepotřebuje souhlas oprávněného. Není rovněž důvod do fáze vlastního vedení (provádění) exekuce bez dalšího přenášet pro vykonávací řízení typický návrhový princip (v jehož intencích bylo ostatně ustanovení § 336m o. s. ř. koncipováno), na základě kterého oprávněný disponuje nejen návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí, ale - oproti vedení exekuce - určuje konkrétní způsob provedení výkonu rozhodnutí (§ 261 o. s. ř.). Jestliže je tudíž ve vykonávacím řízení výlučně na vůli oprávněného, zda výkon rozhodnutí bude proveden konkrétním způsobem, zde prodejem nemovitých věcí, je tím spíše srozumitelný zákonný požadavek, aby oprávněný byl i v další fázi výkonu rozhodnutí aktivní, včetně podání návrhu na nařízení další dražby poté, co první (předchozí) dražba selhala. Určuje-li však v exekučním řízení způsob provedení exekuce pověřený soudní exekutor (§ 58 odst. 3 věta první ex. řádu), jenž je v souladu s ustanovením § 46 ex. řádu povinen vést exekuci v zájmu oprávněného rychle a účelně i bez návrhu, nemůže být jeho postup při nařízení dalšího dražebního jednání ve lhůtě od tří měsíců do jednoho roku po předchozí bezúspěšné dražbě podmíněn podáním návrhu oprávněného ve smyslu § 336m odst. 1 o. s. ř., ledaže by oprávněný vyslovil (dal soudnímu exekutorovi zcela nepochybně najevo), že s další dražbou již nesouhlasí.

22. Opačný výklad by popíral základní a od přijetí exekučního řádu nezměněnou charakteristiku exekučního řízení, v němž zákonodárce svěřil soudnímu exekutorovi za účelem rychlejšího, pružnějšího a efektivnějšího vymáhání pohledávek oprávněných osob nezbytný rozsah realizační autonomie. Ta se musí projevit rovněž v přiměřené aplikaci některých norem občanského soudního řádu, mezi něž náleží ustanovení § 336m odst. 1 o. s. ř. Byla by totiž kontradiktorní (a tím i problematická) interpretace na straně jedné plně respektovat ve fázi nařízení exekuce volbu soudního exekutora ohledně způsobu vedení exekuce, což v případě prodeje nemovitých věcí zahrnuje mj. postup exekutora při nařízení první dražby, na straně druhé bránit téže autonomii

exekutora u nařízení další dražby (po neúspěšné předchozí) ve prospěch do té doby nepřítomného návrhového prvku. Oprávněný přítom má v jakékoli exekuční fázi zachováno právo navrhnout zastavení exekuce (§ 268 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 ex. řádu), a tím zamezit dalšímu provádění exekuce, v rámci čehož lze přiměřenou aplikací o. s. ř. dovést, že má možnost projít s další dražbou nemovitých věcí ve smyslu § 336m odst. 1 o. s. ř. nesouhlas. Naopak, oprávněnému samozřejmě nelze bránit v tom, aby nařízení další dražby v zákonné lhůtě (tu je ostatně povinen dodržet též soudní exekutor) sám navrhl a předešel tím postupu soudního exekutora.

23. Vyslovený závěr platí i pro nyní vedenou exekuci, zahájenou nejprve jako výkon rozhodnutí a až posléze předanou soudnímu exekutorovi na základě přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., jestliže podle těchto přechodných ustanovení (čl. II. bod 3 věta druhá, bod 6) řízení o výkon rozhodnutí pokračuje po předání spisu u soudního exekutora jako exekuční řízení, aniž by byl soudní exekutor vázán původním návrhem oprávněného, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí veden.

24. Protože dovolatelé žádnou další právní otázku, která by měla být v dovolacím řízení řešena, neohlásili, Nejvyšší soud ze shora uvedených důvodů dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.